

Valtuustoaloite 13.11.2023; Lastensuojelun jälkihuollon ikärajan säilyttämisestä 25 ikävuodessa

Keski-Pohjanmaan aluehallitus 04.03.2024 § 76
791/00.03.01/2023

Valmistelija toimialuejohtaja Minna Lönnbäck, palvelualuejohtaja Maarit Biskop, sosiaalijohtaja Tarja Oikarinen-Nybacka

Hallintosäännön 140 §:n mukaan valtuutettu voi jättää aluevaltuustossa aloitteita seuraavan säännön mukaisesti:

Kokoukskutsussa mainittujen asioiden käsittelyn jälkeen valtuustoryhmällä ja valtuutetulla on oikeus tehdä kirjallisia aloitteita hyvinvointialueen toimintaa ja hallintoa koskevissa asioissa. Aloite annetaan puheenjohtajalle kirjallisesti tai sähköisesti. Sähköisessä kokouksessa aloite lähetetään sähköisesti kokouksen puheenjohtajan ilmoittamalla tavalla.

Aloite on, sitä enempää käsittelemättä, lähetettävä aluehallituksen valmisteltavaksi. Aluevaltuusto voi päättää, että aloitteessa tarkoitetun asian valmistelusta käydään lähetekeskustelu.

Vasemmiston, Vihreiden ja SDP:n aluevaltuustoryhmien puolesta ryhmäpuheenjohtajat Pia Leinonen, Laura Sahlgren ja Kristiina Teerikangas tekivät 13.11.2023 valtuustoaloitteen lastensuojelun jälkihuollon ikärajan säilyttämisestä 25 vuodessa Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella. Valtuustoaloitteessa esitetään, että Soiten hyvinvointialue säilyttää lastensuojelun jälkihuollon ikärajan 25 ikävuodessa 1.1.2020 tulleen lain mukaisesti. Mikäli lakimuutos astuu suunnitellusti voimaan 1.1.2024 esitetään lisäksi, että 23-25-vuotiaiden ja edelleen lastensuojelun jälkihuollon tuen tarpeessa olevien asiakasnuorten asiakkuus jatkuu sosiaalihuoltolain mukaisena palveluna lastensuojelun jälkihuollon tiimissä.

Vastaus valtuustoaloitteeseen:

Lakimuutos jälkihuollon ikärajan muutoksesta on tullut voimaan 1.1.2024 (1238/2023). Kuitenkin niin, että nuoren, jonka oikeus 75 §:ssä tarkoitettuun jälkihuoltoon on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa ja joka lain voimaantultua on 23-vuotias tai vanhempi ennen 1 päivää heinäkuuta 2024, jälkihuolto-oikeus päättyy kuitenkin vasta 30 päivänä kesäkuuta 2024.

Jälkihuollon ikärajan laskemisesta kahdella vuodella päättyen 23 ikävuoteen ei heikennä jälkihuollon asiakkaan asemaa sosiaalipalvelujärjestelmässä. Jälkihuolto on subjektiivinen oikeus, jonka käyttöaikaa rajaamalla subjektiivinen oikeus kaventuu lastensuojelupalveluiden osalta. Edelleen nuorella on oikeus tarpeenmukaisesti sosiaalipalveluihin 23 ikävuoden jälkeen sosiaalihuollon lainsäädännön mukaisesti. Jälkihuollon päättymisen jälkeen voidaan soveltaa sosiaalihuoltolain (2014/1301) 3 §:n

mukaista erityisen tuen tarpeessa olevan henkilön määritelmää, jolloin asiakas saa myös nimetyn omatyöntekijän ja tarvitsemansa sosiaalityön ja sosiaalihuollon palvelut. Tällä säännöksellä pystytään tukemaan jälkihuollon nuoren sosiaalihuollon palveluiden tarpeita ja palvelun jatkuvuutta niissäkin tilanteissa, kun palvelua tarvitsevalla on erityisiä vaikeuksia hakea tai saada tarvitsemiaan palveluja. Jälkihuollon ja sosiaalihuollon palvelut ovat vapaaehtoisia asiakkaalle.

Jälkihuollossa olevilla nuorilla on kuitenkin tunnistettavissa muutamia riskitekijöitä. Käytännössä jälkihuollon jatkuminen 23 ikävuoteen varmistaa lastensuojelupalveluiden jatkuvuuden sijaishuollon jälkeen viiden vuoden ajaksi ja se on pitkä aika taata nuoren itsenäistymisen tuki, kuten asuminen ja riittävä toimeentulotuki. Jälkihuollon aikana nuoren toimeentuloa turvaa myös hänelle kertyneet itsenäistymisvarat. Useilla nuorilla on kuitenkin aikaisempien elämän kokemusten ja sijaishuollon vuoksi tarve läheisverkoston tukeen. Luontaista ja tukea antavaa läheisverkostoa, kuten sukua ja perhettä ei välttämättä ole tukena. Silloin nuoren läheisverkosto nojaa sijaishuollon aikana muodostuneisiin tärkeisiin henkilöihin, kuten perhehoitajiin tai laitoksen omaohjaajiin. Useilla nuorilla on tarve myös monialaiseen viranomaisverkostoon, jotka tiiviillä ja kuntouttavalla työllä tukevat nuoren kuntoutumista esimerkiksi vakavista päihde- tai mielenterveysongelmista. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen *Kohti laadukasta aikuistumisen tukea -selvitys (2023)* on tuottanut nuorten näkemyksiä myös onnistuneista jälkihuollon käytännöistä. Nämä liittyivät selvityksen mukaan siihen, että jälkihuolto takaa rinnalla kulkevan aikuisen tuen. Jälkihuollon asiakkaan erityinen läheisverkoston ja monialaisen ammatillisen verkoston tarve tulee ottaa huomioon jälkihuollonuorten kanssa työskenneltäessä.

Jälkihuollon kustannuksista ja resursseista jo nykyisellä järjestelmällä osa on siirtynyt sosiaalihuollon palvelujärjestelmän kustannuksiksi ja resursseiksi, koska jälkihuollon ja aikuisten sosiaalipalvelut ovat rinnakkaisia ja limittyviä esimerkiksi monialaisen päihde- ja mielenterveyspalveluiden järjestämisessä hyvinvointialueilla. Jälkihuollon ikärajan laskun kustannusvaikutuksia on vaikea arvioida ja on mahdollista, että samat kulut vähintäänkin osittain siirtyvät sosiaalihuollon muihin palveluihin, jolloin varsinaista tavoiteltavaa säästöä kustannuksissa ei saavuteta.

Koska lakimuutos on tehty, ei ole tarkoituksenmukaista jättää jälkihuollon asiakkaiden ikärajaa 25 vuoteen hyvinvointialueella, vaan hyvinvointialueen toiminnassa tulee lastensuojelulain jälkihuollon palveluita kehittää siten, että lastensuojelulain ja sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut vastaavat joustavasti asiakkaiden palvelutarpeisiin. Jälkihuollon nuori tarvitsee usein myös muuta palvelua, esimerkiksi perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon, oppilaitosten oppimisen tuen palveluja samalla tavoin kuin kuka tahansa ikäisensä nuori. Ikärajan lasku aiheuttaa jälkihuollon subjektiivisen oikeuden kaventumisen, jota ei voi täysin samanlaisena perusoikeuksiin perustuvilla sosiaalihuollon palveluilla tuottaa. Jälkihuollosta pois siirtyvän nuoren tarvitessa sosiaalihuollon

palveluja, on kuitenkin mahdollista, että jälkihuollossa toiminut omatyöntekijä (sosiaalityöntekijä) voi tarvittaessa osallistua esimerkiksi työparina muiden sosiaalihuollon palveluiden, esim. aikuissosiaalityö toteuttamiseen. Näin toimien siirtyminen sosiaalihuollon palvelujen piiriin tapahtuu turvallisesti ja tieto tilanteesta siirtyy sosiaalihuollon palvelujen tuottajille. Tämä tapahtuu jälkihuollon tapaan asiakkaiden vapaaehtoisuuteen perustuen.

Päätösesitys

Aluehallitus päättää

1. merkitä tiedoksi Vasemmiston, Vihreiden ja SDP:n valtuustoryhmien jättämän valtuustoaloitteen;
2. merkitä tiedoksi annettavan vastauksen valtuustoaloitteeseen;
3. saattaa vastauksen tiedoksi aluevaltuustolle;
4. että aloite katsotaan tällä päätöksellä loppuun käsitellyksi.

Päätös

Esitys hyväksyttiin.